

Fig. 453 a - b. Vladimirescu (jud. Arad). Pompa manuală pe trăsură hipo expusă ca suport de flori în fața Primăriei (Foto: 2014)

În localitatea **Vladimirescu**, care, pe lângă remiza de pompieri, a avut și un grajd propriu pentru 12 cai, locul acestora a fost luat de un garaj spațios pentru o mașină de intervenție. Din dotarea inițială a formației de pompieri voluntari s-a mai păstrat o pompă manuală de tipul celor prevăzute cu troliu cilindric pentru furtun (Fig.453 a - b), expusă astăzi în fața primăriei, servind ca suport pentru ghivecele de flori. Nu-i cunoaștem locul de fabricație, dar această pompă se remarcă prin trăsura cu o suspensie performantă, cu arcuri foi și bazinul masiv din tablă groasă nituită, ale cărui guri de ieșire (absorbție/refulare) nu sunt poziționate lateral, stânga/dreapta, ci în față și în spate, ca urmare a faptului că balansierul și pistoanele sunt montate în poziție perpendiculară față de bazin. După locul de amplasare a vârtelniței pentru furtun, în spatele banchetei pentru servanți, se poate presupune că pompa este un produs al fabricii **Friedrich Seltenhofer** din Budapesta.

O inițiativă lăudabilă a aparținut Serviciului Voluntar pentru Situații de Urgență din comuna **Zăbrani** (jud. Arad). Acolo s-a organizat, la sediul serviciului, în remiză, o colecție muzeală, în care sunt expuse, printre altele, cupe și trofee cucerite de pompierii din Zăbrani începând din anul 1879 – anul înființării „Asociației Pompierilor voluntari din Guttenbrunn” (vechiul nume al localității). Ca și în alte localități, înființarea formației de pompieri a fost determinată de izbucnirea unui mare incendiu, în anul 1876, care a mistuit jumătate din localitate. Vechea remiză se afla la marginea satului (vezi, fig. 402), iar turnul de exercițiu (cățărare) în afara comunei. Turnul avea înălțimea de 13 m, două etaje, parterul construit din cărămidă și restul din lemn (vezi, supra p. 291). Din dotarea Asociației Pompierilor s-au păstrat două pompe tip **Seltenhofer** și una marca **Geither és Rausch – Budapest**, nemaîntâlnită pe teritoriul României.

Cu prilejul centenarului Formației Civile de Pompieri din Zăbrani, s-a emis o medalie jubiliară reprezentând, pe lângă simbolurile frecvente ale pompierilor, și o pompă manuală (tulumbă) pe două roți.

Fig. 454 a - b. Statui ridicate pentru patronul religios al pompierilor Sf. Florian, a) Zădăreni; b) Sânpetru German (Foto: 2012)

Și la Zăbrani există, în fața bisericii romano-catolice, o statuie care-l înfățișează pe patronul religios al pompierilor. Alte statui dedicate Sfântului Florian în județul Arad se găsesc în comunele **Zădăreni** și **Sânpetru German** (Fig. 454 a - b).

Din dotarea Asociației Pompierilor Voluntari din localitatea **Vinga**, care s-a constituit la sfârșitul secolului al XIX-lea, mai există o pompă manuală tip „Knaust” identică cu cele două expuse la Muzeul „Florian” din Jimbolia, aflându-se într-o stare de conservare excepțională. Este unul dintre puținele exemplare la care s-au păstrat și felinarele originale fixate de bancheta servantului. Pompa a putut fi admirată de ziua porților deschise în luna august 2012, împreună cu o scară culisabilă din lemn pe atelaj tras de cai (Fig. 455).

Fig 455. Vinga (jud. Arad). Pompă manuală tip „Knaust” și scară culisabilă din lemn pe atelaj tras de cai (Foto: Horia Truță, 2014)

5.4.04. Județul Bihor. Cazarmile de pompieri mai vechi de pe teritoriul acestui județ, adică o bună parte din cele construite în preajma celui de-al Doilea Război Mondial, au fost extinse și renovate după anii '50 ai secolului al XX-lea, cele mai multe însă odată cu reorganizarea detașamentelor de pompieri, după 1990, când au luat ființă cele trei grupuri de intervenție: Oradea, Marghita și Salonta. În afară de detașamente, au funcționat stații de gărzi de intervenție.

Fig. 456. Beiuș (jud. Bihor). *Cazarma Companiei de Pompieri* (Foto: 2013)

Printre primele formații de pompieri voluntari din județul Bihor se numără cele de la Săcuieni (înființată în 1875), Valea lui Mihai (înființată în anul 1877) și Sălard (înființată în 1890), având în dotare cel mult două hipocisterne și pompe manuale. Nu cunoaștem anul când s-a constituit Asociația pompierilor voluntari din Tinca.

O cazarmă mai veche se găsește în orașul **Beiuș**, construită în perioada interbelică după un proiect tip, asemănător cu cel de la Alba Iulia. Concepută ca o clădire pe colț, în formă de L, pe două nivele, ea are la colțul estic un foisor octogonal deschis, ridicat deasupra acoperișului, permițând observarea împrejurimilor în toate direcțiile. Foisorul are o structură de lemn și este acoperit cu un coif. La capătul vestic al clădirii se află intrarea pentru mașinile de intervenție (Fig. 456). Găzduind pompieri militari, după ce a fost reînființată Compania de Pompieri Beiuș, în anul 1994, cazarma a fost renovată și prevăzută la mansardă cu dormitoare. În prezent la Secția Beiuș se găsesc dormitoare și birouri și la parter, unde la început se aflau probabil garajele pentru mașinile și utilajele de intervenție. Acestea, nemaicorpuspuzându-se în momentul creșterii parcului auto cu mașini cu gabarit mai mare, au fost construite garaje noi în curte.

Cazarma Stației de Pompieri din **Ștei** a fost înființată mai târziu în comparație cu altele din județul Bihor, mai precis la 1 octombrie 1952, ca urmare a începerii exploatarei zăcământului de uraniu, când s-a instalat aici Compania Ștei (devenită Petru Groza de la 15 ianuarie 1958 până la 1 aprilie 1996). Arhitectura acestei clădiri este simplă, marcată de cele trei travee ale rezaliturii, cu garajele pentru mașinile mari de intervenție. Deasupra

Fig. 457. Ștei (jud. Bihor). *Cazarma formațiunii de pompieri* (Foto: 2013)

se înalță un foisor cu schelet de lemn și coif încununat de un decor metalic simbolizând flăcările, care semnaleză distinct destinația clădirii. La dreapta, patru porți permit accesul mașinilor cu gabarit redus. Fiecărei travei îi corespunde, la etaj, o fereastră ușor arcuită. Deasupra garajelor și la mansardă se aflau dormitoarele pompierilor militari (Fig. 457). Formațiunea de pompieri a avut de acoperit o arie geografică destul

de întinsă, cu multe obiective economice

de importanță națională, precum cele din sectorul minier, dar a fost confruntată și cu mari incendii de păduri din raza comunelor Lunca, Hotar și Sighiștel.

În fața unității, dotată treptat cu mașini de intervenție mai moderne, este expusă o pompă manuală de stins incendii pe două roți, cu două pistoane poziționate în V și cu balansier rabatabil, model 1956, fabricat la Întreprinderea Mecanică Aiud (Fig. 458).

Ca și în alte județe, și în Bihor există multe comune în care s-au păstrat, uneori date uitării, hidropompe manuale, dar din păcate nu există o evidență a lor la Direcțiile Județene pentru Cultură și Patrimoniu Cultural Național sau la Inspectoratul pentru Situații de Urgență. Am fost informat de existența a două pompe la muzeul particular de etnografie Lucreția și Aurel Flutur din comuna **Chișcău** (Fig. 459 a - b). Una din ele, montată pe trăsură hipo, cu capră dublă pentru servanți, este fabricată de firma **Knaust** din Viena. Ea se distinge prin modul de asigurare a suspensiei, fără ca trăsura să aibă un șasiu. Pompa cealaltă, montată tot pe o trăsură hipo, este prevăzută cu o banchetă elegantă pentru servanți și este dotată cu un bazin de apă separat, voluminos, amplasat între banchetă și pompa propriu-zisă. După caracteristicile tehnice ale recipientului de presiune sferic și dispoziția pistoanelor, sunt motive să credem că avem de-a face cu un produs al Întreprinderii Mecanice Aiud, un model foarte asemănător cu cel expus la Muzeul Banatului Montan din Reșița (vezi, infra, p. 331, fig. 480 a - b).

O pompă manuală foarte veche, despre care se spune că „a prins Revoluția de a 1848”, se păstrează în satul **Girișu de Criș**.

Altă pompă manuală tip **Knaust**, model 1850, se găsește în comuna **Tinca**. Este un model cu bazinul de apă montat sub șasiu, cu pistoane poziționate în V și o capră sim-

Fig. 458. Ștei (jud. Bihor). Pompă manuală montată pe cărucior cu două roți, tip „Întreprinderea Metalurgică Aiud”, model 1956 în fața cazarmii de pompieri (Foto: 2013)

Fig. 459 a - b. Chișcău (jud. Bihor). Atelaje de pompieri în Muzeul etnografic particular „Lucreția și Aurel Flutur”; a) Pompă manuală tip „Knaust” pe trăsură hipo; b) Pompă manuală fabricată la „Întreprinderea Metalurgică Aiud”

plă pentru servanți. Dacă anul respectiv este într-adevăr trecut pe plăcuța cu marca de fabricație, s-ar putea conchide că acest atelaj ar putea fi unul dintre cele mai vechi de pe teritoriul României, respectiv unul dintre primele produse ale acestei firme vieneze, pentru că firma Knaust există doar din anul 1822 și produsele ei au început să apară în serie pe piață abia după 1852, când s-a reușit perfectarea cepului cu ventil.

5.4.05. Județul Bistrița-Năsăud

Printre orașele transilvănene în care pompierii voluntari, recrutați din rândul meseriașilor și micilor industriași, s-au organizat pilduitor, având un rol de avangardă la nivel de țară, se numără și **Bistrița**.

Asociația pompierilor voluntari s-a constituit după modelul orașelor Sibiu, Brașov și Sighișoara, în 25 februarie 1877, când s-au adoptat și statutele. Corpul de pompieri era compus din membri executivi, ajutători și onorifici, care la rândul lor se împărțeau în patru secții: trupa cățărilor, trupa la tulumbe, trupa cu apa, trupa de scut. Statutele au fost aprobate de Ministerul de Interne Maghiar în 29 decembrie 1878 și reconfirmate în 4 iulie 1921 prin Directoratul General din Cluj al Ministerului de Interne. Pentru a fi gata de intervenție, se făceau periodic exerciții și aplicații la diferite obiective din oraș, de obicei la clădiri mai înalte, cum am putut vedea mai sus câteva exemple din orașele Baia Mare, Agnita și Mediaș. Exercițiul final se făcea în fața publicului, iar după comanda „focul a fost stins” urma o defilare în fața oficialităților orașului. Nu știm exact unde se afla remiza primelor formațiuni, dar avem în schimb o documentație foto excelentă pentru inaugurarea festivă a noului sediu, în anul 1906. Din fotografia care documentează acest eveniment rezultă că, în această clădire, numită „Depoul Pompierilor Voluntari”, pe lângă remizele propriu-zise pentru atelajele de stins incendiu exista și o locuință cu dormitor pentru personalul angajat permanent, care trebuia să se ocupe în primul rând de întreținerea parcului de pompe și atelaje (Fig. 460). Cum reiese și dintr-o fotografie din

Fig. 460. Bistrița (jud. Bistrița-Năsăud). Inaugurarea noului sediu al Pompierilor Voluntari (Fotografie din anul 1904)